

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnija Ptujška.

(Dalje.)

II. Nadduhovnija Ptujška.

Iz poprej navedene listine, s katero je celo mesto Ptuj prišlo v last Solnograškim nadškofom, razvidimo, da so v gornjem delu mesta začeli l. 890. zidati novo cerkev. Pa ovo hišo božjo razdjali so brezdvomno divji Madjari, ki so kmalu potem na Štajarsko prirazbijali.

V desetem veku si je mesto Ptuj v vsakem oziru precej opomoglo, zlasti so Solnograški nadškofje za razvoj krščanstva in za omiko v naših krajih veliko storili, a vsak napredek oviral je siten sosed Madjar, ki mestu ni privoščil miru, ampak ga je vedno nadlegoval. Že l. 1041. prihrul je z veliko trumo pred Ptuj ter ga je začel z vso silo oblegati. Najbrž bi mesto bilo že takrat Madjarom v oblast prišlo, pa še o pravem času je pridirjal mejni grof Gotfrid ter je sovražnike pred mestnim ozidjem v Budini premagal in kar jih ni padlo, proti vzhodu odpodil. V tem času je bil postavljen ovi visoki stolp, ki še dendenes kot nema priča iz sive starodavnosti tik mestne cerkve stoji, da bi na njem straža noč in den pazila, se li sovražnik zopet bliža. Prišel je sicer že večkrat, a le v manjših trumah, ki pa se močno utrjenega mesta niso mogle polastiti. Pa ko so l. 1052. v obilnem številu zopet prirazbijali, se mesto ni moglo ubraniti, ampak je prišlo v last krutim Madjarom. Blizo 100 let je potem mesto z okolico zdihovalo pod oblastjo teh divjakov. Še le nadškofu Konradu (1120—1147) se je, — najbrž l. 1135. posrečilo, skleniti z Madjari mir, ki je za mesto in okolico bil precej ugoden. Ta nadškof je dal mesto še bolj utrditi in nov grad sozidati. Po okolici so nastale vesi, obljudene s pridnimi slovenskimi poljedelci in ves kraj, poprej zapuščen — dobil je v kratkem času celo drugo obličje.

V tej dobi ima se iskati tudi početek sedanje farne cerkve in nadduhovnije v Ptuj.

Farna cerkev sv. Jurija je ena največjih in najlepših v celi okolici, zato jo slovensko ljudstvo po vsej pravici imenuje jo: velika cerkev. Meri od prednjega altarja do praga velikih vrat 53 metrov, na široko pa od kapele sv. Frančiška Ksav. do kapele sv. Dizma 37 metrov.

Sim. Povoden in po njem drugi trdijo, da je prvi ustanovnik sedanje cerkve sv. Jurija v Ptuj bil l. 785. nadškof Arnon, nadškof Lui-pram pa da jo je proti vzhodu podaljšal in l. 846. posvetil. Zahodni del in stranski ladiji bili bi po njegovem mnenju iz l. 1312, kapele

pa iz osemnajstega veka. Ali ako si človek natančneje ogleda stavbo in ozir vzeme na slog posameznih delov cerkve, mora o sostanku cerkve soditi vse drugače.

Od Arnonove in Lui-pramove cerkve zdaj ni drugega, nego le temelj ali podzidje, ki nosi tridelno ladijo ali osredje cerkve. Ovo osredje s povišano srednjo ladijo in nizkima pokrajnima ladijama, s stebri ali stolpi, spojenimi z loki, je izrečno romanskega sloga in ima toraj početek svoj v 11. ali 12. veku.

Z ozirom na zgodovino Ptujškega mesta smemo trditi, da je ova romanska cerkev bila postavljena za nadškofa Konrada po letu 1135. Prvotna cerkev je bila primeroma kratka in je imela bolj nizko srednjo ladijo, katera je svetlobo dobivala skoz podolgasta, s polukrožnim lokom pokrita okna, kakor se lahko še dendenes pod streho stranskih ladij opazujejo. Vse tri ladije imele so ravni strop iz lesa ter so se proti vzhodu končale s polukrožnimi apsidadami. To obliko ohranila je cerkev do 15. veka in še le takrat je bila povečana in obokana.*

(Dalje prih.)

Smešnica 28. Mlad učitelj prišel je v društvo prav zgovornih gospodičin. Ker je le malo govoril, vpraša ga neka gospica, čemu je tako tih. „Gospica“, odgovori ji učitelj, „kjer je toliko glasnikov, mora biti tudi kak tihnik“.

Razne stvari.

(Sv. birma.) Mil. knezoškof iz Celovca, dr. Jos. Kahn, so delili v nedeljo, dne 7. julija v stolni cerkvi v Mariboru zakrament sv. birme in jih ga je prejelo 190 dečkov in 191 deklet. Mil. gospod so ostali potem v Mariboru ter so se dnes po mašniškem prosvečenju še le odpe-ljali v Celovec.

(Slov. paralelka.) V soboto dne 13. julija bode na c. kr. gimnaziji v Mariboru zapisovanje učencev za 1. razred. Mi še enkrat opomenimo slov. stariše na to, naj dajo svojega otroka vpisati v slov. oddelek, kajti ležje mu bode shajati vsaj za prvo.

(Imenovanje.) G. Karol baron Myrbach, kedaj pri c. kr. okr. glavarstvu v Mariboru, nazadnje pa v notranjem ministerstvu na Dunaji, je postal c. kr. okr. glavar na Koroškem.

(Dirkalno društvo.) Vis. c. kr. ministerstvo poljedelstva je darovalo na prošnjo okrajnega zastopa v Ljutomeru tamošnjemu dirkalnemu društvu svoto 200 gld. za dirko z domačimi konji na Cvenu. Cvensko dirkališče stoji od zdaj konjerejcem na razpolago za vaje.

(Obžaljevanje.) V „Popotniku“ bere se to-le: „G. prepsednik, nadučitelj Rakuša, obžaljuje, da „Slov. Gosp.“, kojemu so pač tudi

*) Der Kirchenschmuck, 1884, str. 127—132.